

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 03.12.2008, sp. zn. 5 Tdo 1251/2008, ECLI:CZ:NS:2008:5.TDO.1251.2008.1

Číslo: 48/2009

Právní věta: Povaha pomoci a její význam pro spáchání trestného činu (hlavního) pachatele vyžadují individuální hodnocení nebezpečnosti činu pro společnost u pomocníka [§ 10 odst. 1 písm. c) tr. zák.] ve srovnání s pachatelem (§ 9 odst. 1 tr. zák.) trestného činu. Proto nutnost přihlídnout k okolnosti, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby ve smyslu § 88 odst. 1 tr. zák., nemusí vždy odůvodňovat u pomocníka stejné skutečnosti jako u pachatele trestného činu. V konkrétním případě je tedy třeba se vždy vypořádat s tím, jakým způsobem pomoc účastníka ovlivnila provedení trestného činu pachatele, včetně toho zda a jaký význam měla taková pomoc i z hlediska naplnění okolnosti, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby*. *Pozn.: srov. ustanovení § 39 a § 58 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 03.12.2008

Spisová značka: 5 Tdo 1251/2008

Číslo rozhodnutí: 48

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Pomoc k trestnému činu

Předpisy: § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák.
§ 88 odst. 1 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání, které podal obviněný Ing. F. Č., proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 8. 4. 2008, sp. zn. 4 To 77/2007, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 37 T 10/2001, rozhodl tak, že:

I. Z podnětu dovolání obviněného Ing. F. Č. podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. částečně zrušil rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 8. 4. 2008, sp. zn. 4 To 77/2007, a to ve výrocích, kterými bylo podle § 259 odst. 3 tr. ř. nově rozhodnuto o vině a trestu obviněného Ing. F. Č.

Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí obsahově navazující na zrušenou část citovaného rozsudku, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo jejím zrušením, pozbyla podkladu.

II. Podle § 265m odst. 1 tr. ř. ve věci sám znovu rozhodl

Z o d ů v o d n ě n í :

Obviněný Ing. F. Č. byl (spolu s dalšími obviněnými Ing. P. N. a Ing. V. Š.) rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 9. 11. 2005, sp. zn. 37 T 10/2001, uznán vinným pomocí k trestnému činu zneužívání informací v obchodním styku podle § 10 odst. 1 písm. c) a § 128 odst. 2, 4 tr. zák., jehož se dopustil skutkem blíže popsáním ve výroku o vině v citovaném rozsudku.

Za to byl obviněnému Ing. F. Č. uložen podle § 128 odst. 4 tr. zák. trest odnětí svobody v trvání 5 let, pro jehož výkon byl zařazen podle § 39a odst. 3 tr. zák. do věznice s dozorem. Dále byl obviněnému uložen podle § 49 odst. 1 a § 50 odst. 1 tr. zák. trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu řídicí funkce v obchodních společnostech na dobu 5 let.

Týmž rozsudkem bylo rozhodnuto rovněž o vině a trestu obviněných Ing. P. N. a Ing. V. Š., jakož i o jejich povinnosti k náhradě škody způsobené trestným činem.

Tento rozsudek Krajského soudu v Ostravě napadli odvoláními jednak obvinění Ing. P. N., Ing. F. Č. a Ing. V. Š. a jednak státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Ostravě v neprospěch obviněných Ing. P. N. a Ing. V. Š. O odvoláních rozhodl Vrchní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 29. 8. 2006, sp. zn. 4 To 19/2006, jímž mimo jiné podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodná odvolání všech obviněných.

Proti citovanému rozsudku odvolacího soudu podali obvinění Ing. P. N. a Ing. F. Č. dovolání, o nichž rozhodl Nejvyšší soud usnesením ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. [5 Tdo 425/2007](#), tak, že z podnětu dovolání obviněného Ing. F. Č. zrušil ohledně něj rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 8. 2006, sp. zn. 4 To 19/2006, včetně obsahově navazujících rozhodnutí, která tím pozbyla podkladu. Nejvyšší soud pak přikázal Vrchnímu soudu v Olomouci, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného Ing. P. N., neboť ho shledal zjevně neopodstatněným.

Na podkladě tohoto rozhodnutí dovolacího soudu se Vrchní soud v Olomouci znovu zabýval věcí obviněného Ing. F. Č. a rozsudkem ze dne 8. 4. 2008, sp. zn. 7 To 77/2007, rozhodl podle § 258 odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř. tak, že z podnětu odvolání obviněného částečně zrušil ve vztahu k němu rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 9. 11. 2005, sp. zn. 37 T 10/2001, ve výroci o vině a trestu. Podle § 259 odst. 3 tr. ř. poté odvolací soud sám znovu rozhodl ve věci tak, že uznal obviněného Ing. F. Č. vinným pomocí k trestnému činu zneužívání informací v obchodním styku podle § 10 odst. 1 písm. c) a § 128 odst. 2, 4 tr. zák., které se dopustil skutkem popsáním ve výroku o vině v tomto rozsudku. Za to byl obviněnému uložen podle § 128 odst. 4 tr. zák. trest odnětí svobody v trvání 5 let, pro jehož výkon byl zařazen podle § 39a odst. 3 tr. zák. do věznice s dozorem. Podle § 49 odst. 1 a § 50 odst. 1 tr. zák. byl obviněnému dále uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu řídicí funkce v obchodních společnostech na dobu 5 let.

Podle skutkových zjištění spáchal obviněný Ing. F. Č. posuzovaný skutek tím, že jako ředitel obchodní společnosti A. B., a. s., ač věděl, že tato obchodní společnost získala od státu v rámci tzv. oddlužení finanční částku ve výši 28 miliónů Kč, která měla být použita k jejímu rozvoji, a že o část těchto volných peněžních prostředků projeví zájem již odsouzení Ing. P. N. jako předseda představenstva a Ing. V. Š. jako člen a později místopředseda představenstva této obchodní společnosti, a to pro obchodní společnost A., spol. s r. o., v které byli oba odsouzení jedinými společníky, přičemž obviněný Ing. F. Č. také věděl, že posledně jmenovaná obchodní společnost neměla vlastní finanční prostředky k zaplacení své mnohamiliónové investice, a zároveň mu bylo zřejmé, že oba odsouzení jsou vedeni záměrem získat, a to bez omezení vyplývajícího z podmínek pro poskytování úvěru peněžními ústavy, část výše uvedených finančních prostředků obchodní společnosti A. B., a. s., pro obchodní společnost A., spol. s r. o., vykazující neuspokojivý stav

hospodaření, za účelem dosažení hospodářského prospěchu pro obchodní společnost A., spol. s r. o., na úkor obchodní společnosti A. B., a. s., a že tím zneužívají svého postavení v těchto obchodních společnostech, podnikajících ve shodných předmětech činnosti – koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej a zámečnické činnosti, k jejich pokynu a s vědomím, že jim umožňuje docílit jejich protiprávního záměru,

jednak v době od 20. 12. 1994 do 3. 2. 1995 v B. bez řádného informování a předchozího souhlasu představenstva obchodní společnosti A. B., a. s., obviněný Ing. F. Č. po předchozí dohodě s odsouzeným Ing. P. N. připravoval a uzavíral s obchodní společností A., spol. s r. o., celkem tři smlouvy o půjčce specifikované ve výroku o vině, které nebyly nijak zajištěny zástavním právem, a zároveň dával pokyny k vyplácení peněz na podkladě těchto smluv, přičemž mu bylo zřejmé, že uvedené půjčky nebudou splaceny a peníze budou použity na úhradu závazků obchodní společnosti A., spol. s r. o., což se i stalo, a takto získala jmenovaná obchodní společnost prospěch v celkové výši 14 130 800 Kč,

jednak v době od 14. 9. 1995 do 7. 11. 1997 v rámci ústní dohody o půjčce bez stanovení termínu splatnosti, bez sjednání úroků a bez jakéhokoli zajištění, pouze na základě pokladních dokladů zanesených do účetnictví obchodní společnosti A. B., a. s., v nichž bylo v rozporu se skutečností deklarováno, že se jedná o zálohy na materiál, případně zálohy na nákup, se zcela zjevným záměrem poskytnout již odsouzeným Ing. P. N. a Ing. V. Š. finanční prostředky obviněný Ing. F. Č. vyplácel těmto odsouzeným z pokladny obchodní společnosti A. B., a. s., další finanční prostředky, které oba odsouzení používali převážně na úhradu provozních nákladů obchodní společnosti A., spol. s r. o., když na podkladě celkem 22 výdajových dokladů specifikovaných ve výroku o vině byla odsouzeným Ing. P. N. a Ing. V. Š. vyplacena peněžní částka ve výši celkem 3 832 005 Kč, ač obviněný Ing. F. Č. věděl, že s ohledem na nesplacení předchozích půjček podstatná část těchto peněz nebude vrácena, k čemuž také došlo, když odsouzení Ing. P. N. a Ing. V. Š. vrátili pouze částku ve výši 1 634 005 Kč a zbývající částku ve výši 2 198 000 Kč si ponechali,

přičemž na podkladě shora popsání společného jednání obviněného Ing. F. Č. a již odsouzených Ing. P. N. a Ing. V. Š. tito pro svoji obchodní společnost A., spol. s r. o., získali na úkor obchodní společnosti A. B., a. s., jednak výhodu oproti jiným podnikatelům spočívající v získání peněžních prostředků bez omezení vyplývajících z úvěrových podmínek stanovených pro poskytování úvěru bankami a jinými peněžními ústavami, jakož i celkový hospodářský prospěch ve výši 16 328 800 Kč.

Proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 8. 4. 2008, sp. zn. 7 To 77/2007, podal obviněný Ing. F. Č. prostřednictvím svých obhájců dovolání, které opřel o dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Obviněný považuje použitou právní kvalifikaci za nesprávnou mimo jiné z toho důvodu, že odvolací soud se údajně nedostatečně vypořádal s otázkou účastenství obviněného na trestné činnosti spoluobviněných Ing. P. N. a Ing. V. Š., ačkoli jde o zcela zásadní okolnost podmiňující použití kvalifikované skutkové podstaty podle § 128 odst. 2, 4 tr. zák. Podle obviněného Ing. F. Č. učinil odvolací soud nesprávný závěr ohledně použití ustanovení § 88 odst. 1 tr. zák., protože v tomto směru nevzal v úvahu všechny rozhodné skutečnosti. Jak dále obviněný zdůraznil, úvahy odvolacího soudu, pokud se týkají materiální podmínky stanovené pro použití vyšší trestní sazby, jsou jen obecné a jsou v rozporu se závěry, které vyjádřil Nejvyšší soud v předchozím zrušujícím usnesení. Obviněný uplatnil rovněž další námitky a závěrem svého dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci a aby podle § 226 tr. ř. sám rozhodl tak, že obviněného zproští obžaloby.

Nejvyšší státní zástupkyně se vyjádřila k dovolání obviněného Ing. F. Č. prostřednictvím státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství. Podle jeho názoru uplatněnému dovolacímu důvodu odpovídají pouze ty námitky obviněného, které se týkají podmínek použití ustanovení § 88 odst. 1 tr. zák., ovšem státní zástupce je nepovažuje za důvodné, neboť v posuzované věci

neexistovaly takové konkrétní okolnosti, které by natolik snižovaly stupeň nebezpečnosti spáchaného činu pro společnost, aby nedosahoval ani dolní hranice typové společenské nebezpečnosti účastenství ve formě pomoci podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. k trestnému činu zneužívání informací v obchodním styku podle § 128 odst. 2, 4 tr. zák. Jedinou okolností, která podle státního zástupce poněkud snižuje stupeň nebezpečnosti činu pro společnost, je vztah podřízenosti obviněného k hlavním pachatelům. Jestliže ovšem měl dovolatel postavení ředitele v obchodní společnosti A. B., a. s., nepokládá státní zástupce ani uvedenou skutečnost za rozhodující z hlediska materiální podmínky pro použití vyšší trestní sazby. Státní zástupce tedy závěrem svého vyjádření navrhl, aby Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.

Nejvyšší soud poté, co se vypořádal s námitkami obviněného Ing. F. Č., které neodpovídají uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., nebo které shledal neopodstatněnými, dospěl k závěru, že dovolání obviněného je částečně důvodné, pokud jím odvolacímu soudu vytkl nesprávné použití ustanovení § 88 odst. 1 a § 128 odst. 4 tr. zák. V tomto směru se Vrchní soud v Olomouci v napadeném rozsudku dostatečně nevypořádal se všemi okolnostmi, na něž poukázal Nejvyšší soud již ve svém dřívějším dovolacím rozhodnutí a které měly být zohledněny při posuzování toho, zda byla naplněna i tzv. materiální podmínka k použití vyšší trestní sazby vyplývající z citovaných ustanovení.

V posuzovaném případě je okolností, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby, pomoc obviněného Ing. F. Č. směřující k tomu, aby pachatelé (tj. již odsouzení Ing. P. N. a Ing. V. Š.) získali prospěch velkého rozsahu ve smyslu § 128 odst. 4 tr. zák., jímž se podle § 89 odst. 11 tr. zák. rozumí prospěch dosahující částky ve výši nejméně 5 000 000 Kč. O formálním naplnění této okolnosti není pochyb, protože jak vyplývá z pravomocného výroku o vině týkajícího se odsouzených Ing. P. N. a Ing. V. Š. i z nyní napadeného rozsudku Vrchního soudu v Olomouci, který v tomto směru shledal Nejvyšší soud správným, trestným činem zneužívání informací v obchodním styku podle § 128 odst. 2 tr. zák., k jehož spáchání jim pomáhal obviněný Ing. F. Č., jmenovaní odsouzení získali (pro sebe a pro jiného) prospěch velkého rozsahu, přičemž jeho výše dosáhla částky celkem 16 328 800 Kč. Při úvahách o tom, zda je v konkrétní trestní věci splněna materiální podmínka pro použití vyšší trestní sazby uvedená v § 88 odst. 1 tr. zák., je nezbytné, aby soud vycházel z komplexního hodnocení stupně nebezpečnosti činu pro společnost, tedy z hledisek demonstrativně vypočtených v § 3 odst. 4 tr. zák.

Stupeň nebezpečnosti konkrétního činu pro společnost totiž není nikdy určován materiálním významem jen jedné, byť i závažné okolnosti, ale komplexem všech okolností případu včetně těch, které skutková podstata trestného činu nezahrnuje. Uplatnění této zásady může mít za následek, že výsledný stupeň nebezpečnosti konkrétního činu bude - i při formálním naplnění okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby - značně snižován s ohledem na jiné okolnosti, takže přísnější postih pachatele by nebyl ve shodě s materiálním pojetím trestného činu. Vrchní soud v Olomouci pak v napadeném rozsudku důsledně nevycházel z uvedených směrnic a náležitě nezhodnotil všechny skutečnosti charakterizující čin spáchaný obviněným Ing. F. Č. Odvolací soud odůvodnil nutnost přihlídnout k okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby ve smyslu § 88 odst. 1 tr. zák. podobnou úvahou jako u již odsouzených Ing. P. N. a Ing. V. Š., když vycházel z celkové výše opatřeného prospěchu, četnosti útoků a delší doby páčání trestné činnosti. Z hlediska stupně společenské nebezpečnosti činu obviněného (dovolatele) pak odvolací soud tyto okolnosti konfrontoval s formou jeho účastenství podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. a konstatoval, že „to byl právě obviněný Ing. F. Č., kdo po technické stránce zajišťoval realizaci půjček, a tím umožnil snadnější páčání trestné činnosti hlavním pachatelům“. To je ovšem jen vyjádření podstaty pomoci, kterou obviněný (dovolatel) poskytl jmenovaným odsouzeným, ale není tím nijak odůvodněno podstatné zvýšení společenské nebezpečnosti takové pomoci ve smyslu § 88 odst. 1 tr. zák.

Jak je tedy zřejmé z citované části odůvodnění napadeného rozhodnutí, odvolací soud se při použití

ustanovení § 88 odst. 1 tr. zák. již důkladně nezabýval tím, proč zjištěné okolnosti podstatně zvyšují stupeň společenské nebezpečnosti spáchaného činu až na úroveň předpokládanou ustanovením § 128 odst. 4 tr. zák. i u obviněného Ing. F. Č., který zde vystupoval toliko jako pomocník ve smyslu § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. Tato skutečnost samotná totiž – podle povahy a významu pomoci pro spáchání trestného činu (hlavního) pachatele – vyžaduje odlišné hodnocení nebezpečnosti činu pro společnost u pomocníka ve srovnání s pachatelem trestného činu. Proto podle Nejvyššího soudu ani použití vyšší trestní sazby ve smyslu § 88 odst. 1 tr. zák. neodůvodňují u pomocníka stejné okolnosti jako u pachatele, zejména když pomocník jen umožňuje či usnadňuje pachateli spáchání určité trestné činnosti. Účastenství ve formě pomoci má vždy akcesorickou povahu, jejímž důsledkem je existence příčinného vztahu mezi jednáním účastníka a jednáním pachatele. V konkrétním případě je tedy třeba se vždy vypořádat s tím, jakým způsobem pomoc účastníka ovlivnila provedení trestného činu pachatele, resp. zda a jaký význam měla taková pomoc i z hlediska naplnění okolnosti, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby. V posuzované věci pak v této souvislosti nemůže být bez významu, že v době spáchání trestné činnosti byli členy představenstva obchodní společnosti A. B., a. s., vedle obviněného Ing. F. Č. i odsouzení Ing. P. N. a Ing. V. Š., kteří měli jako hlavní pachatelé trestného činu zneužívání informací v obchodním styku podle § 128 odst. 2, 4 tr. zák. jednak zásadní vliv na hospodaření této obchodní společnosti, ale – na rozdíl od obviněného Ing. F. Č. – zároveň působili i v obchodní společnosti A., spol. s r. o., která měla prospěch velkého rozsahu (§ 89 odst. 11 a § 128 odst. 4 tr. zák.) z uvedeného trestného činu. Z těchto důvodů nelze z hlediska ustanovení § 88 odst. 1 tr. zák. přeceňovat úlohu obviněného (dovolatele) jako pomocníka k trestnému činu zneužívání informací v obchodním styku podle 10 odst. 1 písm. c) a § 128 odst. 2, 4 tr. zák.

Odvolací soud pak v napadeném rozsudku podle názoru Nejvyššího soudu bez dalšího převzal okolnosti zjištěné v souvislosti se skutkem spáchaným odsouzenými Ing. P. N. a Ing. V. Š. jako pachateli trestného činu a odůvodnil jimi nutnost přihlédnout ve smyslu § 88 odst. 1 tr. zák. k okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby (tj. k získání prospěchu velkého rozsahu podle § 89 odst. 11 a § 128 odst. 4 tr. zák.) též u obviněného Ing. F. Č. Skutečnosti, na něž v této souvislosti poukázal v napadeném rozsudku Vrchní soud v Olomouci (celková výše opatřeného prospěchu, četnost útoků a delší doba páchaní trestné činnosti), sice pro svou závažnost podstatně zvyšují stupeň nebezpečnosti pomoci k trestnému činu, které se dopustil obviněný (dovolatel), avšak jen do té míry, aby to bylo možné vyjádřit i méně závažnou a mírněji sankcionovanou okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby, a to v podobě získání jen značného prospěchu ve smyslu § 89 odst. 11 a § 128 odst. 3 tr. zák., protože trestní sazba (trest odnětí svobody na 2 roky až 8 let) vyplývající z této právní kvalifikace dovoluje uplatnění dostatečného postihu a odpovídá zjištěnému stupni nebezpečnosti činu pro společnost, který je nižší, než jaký předpokládá nejpřísnější trestní sazba stanovená v § 128 odst. 4 tr. zák. Nejvyšší soud zde připomíná okolnosti, které zdůraznil již ve svém dřívějším dovolacím usnesení ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. [5 Tdo 425/2007](#), a které jsou ve prospěch obviněného Ing. F. Č., takže ve smyslu § 88 odst. 1 tr. zák. nedovolují zmíněné nejpřísnější právní posouzení. Tento obviněný totiž nebyl spolupachatelem obou spoluobviněných a již odsouzených Ing. P. N. a Ing. V. Š., ale jen jejich pomocníkem, a přestože na trestní odpovědnost a trestnost účastníka se zásadně užije ustanovení o trestní odpovědnosti a trestnosti pachatele (§ 10 odst. 2 tr. zák.), trestní zákon dovoluje odchýlné, tedy i méně přísné posouzení činu pomocníka [viz též ustanovení § 31 odst. 2 písm. b) tr. zák.]. Přitom pomoc je zpravidla – za jinak shodných okolností – nejméně závažnou formou účastenství na trestném činu. Navíc soud prvního stupně učinil v popisu skutku ve výroku o vině svého rozsudku mimo jiné skutkové zjištění, s nímž se ztotožnil i odvolací soud a podle kterého odsouzení Ing. P. N. a Ing. V. Š. „... využili postavení a vztahu podřízenosti obžalovaného Ing. F. Č. ...“, což je formulace naznačující dokonce možnost tzv. nepřímého pachatelství, ale zejména jde o okolnost nepochybně snižující míru zavinění obviněného (dovolatele), a tím i stupeň nebezpečnosti činu jím spáchaného.

Nejvyšší soud tedy shledal námitku obviněného Ing. F. Č., kterou zpochybnil správnost právního

posouzení spáchaného skutku z hlediska ustanovení § 88 odst. 1 tr. zák., jako opodstatněnou. Proto z podnětu jeho dovolání zrušil napadený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci v odpovídajících výrocích a zrušil také další rozhodnutí, která tím pozbyla podkladu. Nejvyšší soud pak sám nově rozhodl o vině a trestu obviněného Ing. F. Č., když převzal skutková zjištění z výroku o vině obsaženého v rozsudku odvolacího soudu, právně kvalifikoval čin spáchaný obviněným ve shodě s výše uvedenými úvahami jako pomoc k trestnému činu zneužívání informací v obchodním styku podle 10 odst. 1 písm. c) a § 128 odst. 2, 3 tr. zák. a uložil za něj přiměřený trest.